

MOGELIJKE AANSCHERPING VAN PFAS NORMEN VOOR BODEM, BAGGER, OPPERVLAKTEWATER EN GRONDWATER

Met deze notitie wordt u geïnformeerd over de stand van zaken rond de mogelijke aanscherping van PFAS normen voor bodem, bagger, oppervlaktewater en grondwater

Kernboodschap

De huidige normen voor PFAS voor oppervlaktewater, grond, bagger en grondwater blijven voorlopig van kracht. Mogelijk worden een aantal normen voor PFAS aangescherpt. Voor de zomer komt hier meer duidelijkheid over en tot die tijd gelden de huidige normen en kunnen werkzaamheden gewoon door gaan volgens de huidige wet- en regelgeving.

Aanleiding

Op 18 januari 2021 heeft minister van Infrastructuur en Waterstaat Cora van Nieuwenhuizen in een brief aan de Tweede kamer aangekondigd dat het RIVM nieuwe gezondheidkundige grenswaarde gaat gebruiken voor PFAS. <https://www.uvw.nl/rivm-gebruikt-nieuwe-gezondheidkundige-grenswaarde-voor-pfas/>

De aanleiding om dit te doen is dat de Europese Voedselveiligheidsautoriteit (ESFA) nieuwe gezondheidkundige grenswaarde heeft afgeleid voor een viertal PFAS verbindingen (PFOA, PFOS, PFNA en PFHxS) in voedsel. Nieuwe inzichten laten zien dat PFAS mogelijk bij lagere concentraties effecten geven voor het immuunsysteem van mensen. Dit kan betekenen dat PFAS schadelijker zijn dan tot nu toe bekend was.

ESFA opinie

De Europese Voedselveiligheidsautoriteit (ESFA) heeft een nieuwe gezondheidkundige grenswaarde (zie toelichting op pagina 3) afgeleid voor de som van vier PFAS verbindingen in voedsel. Het betreft PFOA, PFOS, PFNA en PFHxS. Deze vier verbindingen uit de PFAS-groep (de PFAS groep is veel uitgebreider) zijn het meest voorkomend in het bloed. Twee van deze vier zijn al wereldwijd verboden. Dit zijn PFOA en PFOS. Maatregelen om het gebruik en de emissies van PFAS verder te beperken waren al in gang gezet. Deze nieuwe (lagere) grenswaarde voor deze vier PFAS betekent dat deze stoffen schadelijker zijn dan tot nu toe bekend. Een gevolg hiervan is dat meer mensen in Nederland mogelijk risico lopen op gezondheidseffecten door blootstelling aan PFAS dan voorheen werd aangenomen.

Het RIVM heeft in opdracht van het ministerie van IenW onderzocht wat deze nieuwe lagere gezondheidkundige grenswaarde van de ESFA betekent voor de grenswaarde die tot nu toe door het RIVM wordt gebruikt. Het RIVM adviseert in het rapport, wat op 18 januari 2021 aan de Tweede Kamer is aangeboden, om de nieuwe lagere grenswaarde voor PFAS te gaan gebruiken.

Wat betekent dit voor de huidige normen van PFAS voor oppervlaktewater, drinkwater, grondwater, rond en waterbodems?

Een lagere gezondheidkundige grenswaarde kan ook gevolgen hebben op de normen (zie toelichting op pagina 3) voor PFAS in het milieu, zoals voor bodem, waterbodems, grondwater, oppervlaktewater en drinkwater. Het RIVM zal op verzoek van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat de humane risicogrenzen (zie toelichting op pagina 3) voor PFAS in bodem, oppervlaktewater en drinkwater opnieuw berekenen. Het ministerie besluit op basis hiervan of normen worden aangepast.

Welke gevolgen de nieuwe risicogrenzen in de praktijk precies heeft, is dus nog niet duidelijk.

Op dit moment gelden de huidige milieu normen voor PFAS. *Zolang er geen nieuwe normen zijn afgeleid kunnen werkzaamheden doorgaan onder de huidige normen.*

Perspectief komende maanden

Het RIVM start eerst met een impactanalyse voor drinkwater, vis en INEV's (Indicatieve niveaus voor ernstige verontreinigingen voor grond en grondwater). De verwachting is dat hier in maart meer duidelijkheid over komt. Betrokken partijen worden geïnformeerd over de uitkomst van deze impactanalyse en dan wordt duidelijk of mogelijk normen worden aangescherpt.

Daarna wordt gestart met de impactanalyse voor oppervlaktewater. De verwachting is dat deze voor de zomer is afgerond. Betrokken partijen worden geïnformeerd over de uitkomsten van deze impactanalyse en dan wordt duidelijk of normen worden aangescherpt. Dit is met name van belang voor de waterschappen.

De Unie heeft nauw contact met het ministerie en volgt de voortgang op de voet. Zodra er meer duidelijkheid is en de mogelijke consequenties hiervan wordt dit gedeeld met de waterschappen.

Definitief handelingskader PFAS voor grond en waterbodems

Voor de zomer wordt het Tijdelijk handelingskader (THK) PFAS voor grond en waterbodems omgezet naar het definitieve handelingskader (DHK) PFAS. Omdat in het THK al is uitgegaan van strengere waarden dan die voor humane risico's, is de verwachting dat de normen uit het THK niet veel lager worden in het DHK.

Afzet bagger met PFAS naar Rijksdepots

De waterschappen ondervinden nog steeds hinder van de afzet van niet-toepasbare PFAS-houdende bagger naar Rijksdepots. Acties om dit op te lossen zijn in gang gezet door het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en gaan gewoon door. De verwachting is dat medio februari afzet weer mogelijk is van deze niet toepasbare PFAS houdende bagger.

Diepe plassen

De afzet van bagger in diepe plassen kan gewoon door gaan conform huidige wet- en regelgeving. Er is vooralsnog is er geen aanleiding om de huidige normeringen uit het THK voor afzet in diepe plassen aan te passen, zolang er geen nieuwe normen voor grond- en oppervlaktewater zijn afgeleid. In het THK is men al uit gegaan van strengere normen. De verwachting is dat de normen uit het THK niet veel lager worden in het DHK.

Waterwetvergunningen

Er is geen aanleiding om de huidige waterwetvergunningen aan te passen zolang er geen nieuwe normen zijn afgeleid.

Uniforme voorwaarden lozingen met PFAS afkomstig van grondbanken en grondreinigers

Het advies, wat vorig jaar door het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat is afgegeven hoe om te gaan met PFAS lozingen afkomstig van grondbanken en grondreinigers, blijft ongewijzigd zolang er geen duidelijkheid is over mogelijke aanscherping van de normen voor PFAS in oppervlaktewater. Het verzoek aan de waterschappen om eenduidig met dit advies om te gaan.

Reguliere onderhoudsbaggerwerkzaamheden

De reguliere onderhoudsbaggerwerkzaamheden kunnen gewoon doorgaan onder de huidige wet- en regelgeving. In het THK is men al uit gegaan van strengere normen. De verwachting is dat de normen uit het THK niet veel lager worden in het DHK.

Wat betekent dit voor de KRW opgave?

Zolang niet duidelijk is of normen voor PFAS worden aangescherpt kan niets worden gezegd wat dit betekent voor de KRW opgave.

Inzet Unie

De Unie heeft nauw contact met het ministerie en volgt de voortgang op de voet. Zodra er meer duidelijkheid is en de mogelijke consequenties hiervan wordt dit gedeeld met de waterschappen. De Unie zorgt in de reguliere overleggen op bestuurlijke niveau dat we scherp zijn op de mogelijke gevolgen van de lopende onderzoeken die in gang zijn gezet en vroegtijdig kunnen anticiperen hierop.

Wat wordt er al gedaan om PFAS te weren uit het milieu?

De Nederlandse overheid zet zich samen met andere landen in om andere soorten PFAS in niet-essentiële toepassingen te verbieden. Sommige soorten PFAS zijn al wereldwijd verboden, zoals PFOA en PFOS. De Unie lobbyt in Brussel voor het terugdringen van PFAS en in het algemeen het terugdringen van gevaarlijke stoffen uit het milieu door onder meer actieve inzet op onder andere het Zero Pollution Actieplan(onderdeel van de Europese Green Deal) <https://www.uvw.nl/wat-betekent-europese-green-deal-voor-waterschappen/>

De Unie pleit nadrukkelijk voor aanpak van gevaarlijke stoffen, zoals PFAS, aan de bron.

Alle informatie over de nieuwe gezondheidkundige grenswaarde inclusief QenA's zijn te vinden op: https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2021Z00864&did=2021D02141
<https://www.rivm.nl/pfas/nieuwe-twi>

Toelichting Gezondheidkundige grenswaarden, risicogrenzen en normen

Een gezondheidkundige grenswaarde van een stof geeft aan wat de maximale hoeveelheid van een stof is die iemand binnen mag krijgen, zonder dat dit gevolgen heeft voor de gezondheid. Dit is een wetenschappelijk afgeleide waarde die wordt gebruikt in risicobeoordelingen en heeft geen wettelijke status. In verschillende kaders worden verschillende termen gebruikt voor gezondheidkundige grenswaarden, onder andere: Tolereerbare Wekelijkse Inname (TWI), Tolereerbare Dagelijkse Inname (TDI), Acceptabele Dagelijkse Inname (ADI), Derived No-Effect Level (DNEL), Health Based Guidance Value (HBGV), Innamegrenzen.

Naast hun gebruik voor risicobeoordeling van stoffen in voedsel, zijn gezondheidkundige grenswaarden ook van belang voor het milieudomein. Voor het afleiden van humane risicogrenzen voor een stof in bodem, water en lucht worden gezondheidkundige grenswaarden gebruikt. (Dat geldt niet voor de berekening van ecologische risicogrenzen.)

Humane risicogrenzen geven de concentratie aan in het milieu waaronder er geen effecten op mensen worden verwacht. Hierbij wordt gekeken in hoeverre de mens via het milieu aan de stof blootgesteld kan worden. Risicogrenzen zijn net als gezondheidkundige grenswaarden wetenschappelijk afgeleide waarden en hebben geen wettelijke status.

Normen zijn door de overheid vastgestelde waarden waarbij de risico's acceptabel worden geacht. Gezondheidkundige grenswaarden en risicogrenzen kunnen door beleidsmakers worden gebruikt om wettelijke of beleidsmatige normen vast te stellen. Dit kunnen milieunormen zijn, bijvoorbeeld voor lucht of oppervlaktewater. In sommige kaders spreekt men niet over normen maar over (product)limieten (maximale gehaltenes, ML), specifieke migratie limiet (SML), toelatingen.